

شینا انصاری: راه سنگلاخِ «قانون نفس»

راه سنگلاخِ «قانون نفس»

شینا انصاری

قانون هوای پاک که در تابستان سال 1396 به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید مهم‌ترین سند بالادستی درباره موضوع آلودگی هواست. نخستین قانون مربوط به آلودگی هوا در کشور ما، قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست مصوب 1353 بود، در این قانون، جلوگیری از هرگونه

آلودگی از جمله آلودگی هوا بر عهده سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار گرفت. در سال 1354، با تصویب «آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا» مقررات کنترل این آلودگی توسعه یافت ولی به صورت خاص، مهم‌ترین قانون کنترل آلودگی هوا با عنوان «قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا» در سال 1374 مصوب شد. طی سال‌های پس از تصویب این قانون، علاوه بر آیین‌نامه‌های متعدد وضع‌شده مقابله با آلودگی هوای شهرها، از قانون برنامه سوم توسعه نیز در قوانین برنامه پنج‌ساله، احکامی به صورت مشخص به آلودگی هوا اختصاص یافت. با این حال آلودگی هوا همچنان یکی از مشکلات اساسی محیط زیستی تهران باقی ماند و به سایر شهرهای بزرگ کشور نیز تسری یافت. در حقیقت تشدید آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و صنعتی از يك سو و بروز پدیده نوظهور گردوغبار و عدم کارایی ابزارهای کنترلی پیش‌بینی شده در قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا از سوی دیگر، متولیان امر را بر آن داشت راهکارهای مدیریت آلودگی هوا در کشور را در چارچوب «قانون هوای پاک» که در تابستان سال 1396 ابلاغ شد پیگیری کنند. قانون هوای پاک موسوم به قانون نفس 34 ماده، محورها و تکالیف دستگاه‌ها درباره منابع متحرک و ثابت آلودگی هوا را صراحتاً مشخص کرده است. از رده خارج کردن خودروهای فرسوده، توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی، تولید و عرضه سوخت استاندارد، تبیین شرایط اضطرار آلودگی هوا، خوداظهاری و پایش صنایع، بیابان‌زدایی و مقابله با گردوغبار، آلاینده‌های موتورخانه‌ها و سامانه‌های احتراق خانگی، انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک، حقابه زیست‌محیطی رودخانه‌ها و تالاب‌ها و ایجاد شعب تخصصی رسیدگی به تخلفات محیط‌زیست در مراجع قضایی از جمله مواردی است که در این قانون مطرح شده است. با وجود گذشت دو سال از ابلاغ این قانون متأسفانه روند اجرایی قانون موصوف به رغم تهیه بالغ بر 10 آیین‌نامه اجرایی بسیار کند و بطئی است. در حقیقت اگر در همین مدت نیز حرکت متناسب با محورها و تکالیف پیش‌بینی شده در قانون از جانب دستگاه‌های مسوول انجام می‌شد قطعاً روزهای ناسالم کمتری را در شهرهای بزرگ کشور شاهد بودیم. موضوع مورد مناقشه در خصوص اجرای قوانین زیست‌محیطی، مصوبات و...

آیین‌نامه‌های دولت همواره این است که چرا با انبوهی از مصوبات عقیم مانده در موضوع آلودگی هوا مواجهیم؟ و چرا با وجود تصویب نخستین برنامه جامع کاهش آلودگی هوای تهران در سال 1379 و با توجه به روشن بودن محورهای اصلی اقدامات در این حوزه، جز در فصول سرد سال و وقوع اینورژن، «آلودگی هوا» و همه مصوبات معطل‌مانده آن فراموش می‌شوند! واقعیت این است که وضع قوانین برای کاهش آلودگی

هوا به تنهایی کافی نیست، بلکه آنچه مهم‌تر است قابلیت اجرای قوانین در کشور است. عزم جدی همه هجده دستگاه ذی‌مدخل در آلودگی هوا، رکن اساسی در کنترل آلودگی هوا در شهرهای بزرگ کشور است و تا نبود این عزم راسخ، «قانون نفس» هم به مثابه سایر قوانین محیط زیستی که گرد زمان آنها را زمین‌گیر کرده نخواهد توانست مفید برای مقابله با آلودگی هوا و حذف توجهات موقت و مقطعی در شرایط هشدار و اضطرار بیابد. در اولویت قرار گرفتن بندهای اجرای این قانون همراه با پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی در انجام تکالیف و آرایه گزارشات مستمر همچنان می‌تواند راهگشای مسیر پریچ و خم این قانون باشد و هوایی سالم‌تر را برای تهران و سایر کلانشهرها به ارمغان آورد.